

“ATLAS ES” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti

İllik Maliyyə hesabatları

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə

Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə

Cəmiyyətin törəmə müəssisəsi olan "M.TOSUN LTD" Məhdud Məsuliyyətli Müəssisəsinin (VÖEN: 1700211201) 31 dekabr 2022–ci il tarixinə maliyyə hesabatları da birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) şəkildə audit yoxlaması ilə əhatə edilmişdir və rəydə öz əksini tapmışdır.

**İLKİN MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2022-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ**

Mündəricat

İlkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təsdiq edilməsi ilə bağlı rəhbərliyin məsuliyyətinin bəyani

Müstəqil Auditorun Hesabatı

İlkin Maliyyə Hesabatları

İlkin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
İlkin mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
İlkin kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
İlkin pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

1. Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti	
2. Əməliyyat mühiti	
3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	
4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr.....	
5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi.....	
6. Ticarət və digər debitor borcları.....	
7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	
8. Ticarət və kreditör borcları.....	
9. Gəlirlər	
10. Ümumi və inzibati xərclər.....	
11. Əlaqəli tərəflər ilə əməliyyatlar	
12. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	
13. Hesab dövründən sonrakı hadisələr	

**İLKİN MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2022-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ**

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatının 1-ci səhifəsində göstərilmiş auditorun rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və "ATLAS ES" MMC-nin (bundan sonra "Cəmiyyət") ilkin maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditor arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə ilkin maliyyə vəziyyətini, həmin ildə başa çatmış il üzrə əməliyyat nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq qaydada əks etdirən ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə rəhbərlik məsuliyyət daşıyır.

İlkin maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsədəuyğun qərarların və təxminlərin qəbul edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və ilkin maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə MHBS-nin tələblərinə riayət olunması və;
- Əgər yaxın gələcəkdə, Cəmiyyətin normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilsə, hesabat tarixinə ilkin maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Cəmiyyət daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Cəmiyyətin ilkin maliyyə hesabatlarının MHBS-a uyğun olaraq hazırlanması və ilkin maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühasibat uçotunun Cəmiyyətin fəaliyyət göstərdiyi ölkədə qəbul edilmiş qanunvericilik və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Cəmiyyətin aktivlərinin mühafizə edilməsinin təşkil olunması və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

31 dekabr 2022-ci il tarixində bitən il üzrə ilkin maliyyə hesabatları Cəmiyyətin rəhbərliyi tərəfindən 10 Oktyabr 2023-cü ildə təsdiq edilmişdir.

Direktor

Maliyyə meneceri

“ATLAS ES” MMC-nin rəhbərliyinə və Cəmiyyətin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Rəy

Biz “ATLAS ES” MMC-nin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə təqdim edilən ilkin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə ilkin mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlirlər, ilkin kapitalda dəyişikliklər və ilkin pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas uçot siyasətinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan ilkin maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Cəmiyyətin törəmə müəssisəsiləri olan "M.TOSUN LTD" (VÖEN: 1700211201) 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə hesabatları da icmallaşdırılmış şəkildə audit yoxlaması ilə əhatə edilmişdir və rəydə öz əksini tapmışdır.

Bizim rəyimizcə, hazırkı ilkin maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəyin bildirilməsi üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin “İlkin maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti” bölməsində əks etdirilir. Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk.

İzahedici paraqraf

Rəyimizdə şərt bildirmədən biz diqqəti MHBS-ə uyğun yekun maliyyə hesabatlarına çevrilənə qədər ilkin maliyyə hesabatlarında düzəlişlərin aparıla bilməsinin səbəblərini izah edən ilkin maliyyə hesabatlarına dair 3-cü Qeydə cəlb edirik. Bundan əlavə, diqqətinizi bu fakta cəlb edirik ki, MHBS-ə uyğun olaraq, yalnız müqayisəli maliyyə məlumatı və izahlı qeydlər daxil olmaqla ilkin maliyyə hesabatlarının tam toplusu Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətinin, əməliyyatlarının nəticələrinin və pul vəsaitlərinin hərəkətinin MHBS əsasında düzgün əks etdirilməsini təmin edə bilər.

İlkin maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və Cəmiyyətin idarəedilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı ilkin maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

İlkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Cəmiyyəti ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, Cəmiyyətin öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Cəmiyyətin idarəedilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

İlkin maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq ilkin maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranan biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə ilkin maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq ilkin maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırlıdaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Cəmiyyətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti ilkin maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- İlkin maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və ilkin maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

10 Oktyabr 2023-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası
Direktor/Auditor

Elçin Cəfərov Əhməd oğlu

İlkin mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat

(Məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Aktivlər		
Uzunmüddətli aktivlər		
Əsas vəsaitlər	2 825,393	2 381,288
Qeyri-maddi aktivlər	1 291,109	1 266,440
Cəmi uzunmüddətli aktivlər	4 116,502	3 647,728
Cari aktivlər		
Mal-material ehtiyatları	1 044,404	861,661
Ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	2 103,036
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3 054,177	4 030,154
Dövlət büdcəsinə (vergilər üzrə)	73,033	133,778
Kapitalaşdırma üçün aktivlər	873,528	108,802
Digər aktivlər	-	-
Cəmi cari aktivlər	6 242,486	7237,431
Cəmi aktivlər	10 358,988	10 885,159
Kapital və öhdəliklər		
Kapital		
Nizamnamə kapitalı	440	440
Bölüşdürülməmiş mənfəət	9 937,202	9 314,874
Hesabat dövrünün xalis mənfəəti	-	-
Cəmi kapital	9 937,642	9 315,314
Öhdəliklər		
Cari öhdəliklər		
Ticarət və digər kreditor borcları	347,394	1 166,680
Dövlət büdcəsinə vergi öhdəlikləri	73,952	63,590
Alınmış avanslar	-	339,575
Digər öhdəliklər	-	-
Cəmi cari öhdəliklər	421,346	1 569,845
Cəmi kapital və öhdəliklər	10 358,988	10 885,159

10 Oktyabr 2023-cü il tarixində Cəmiyyətin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Direktor

Maliyyə meneceri

İlkin mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat

(Məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il
Gəlirlər	8 543,584
Maya dəyəri	(1 026,586)
Ümumi mənfəət	7 516,997
Ümumi və inzibati xərclər	(4 849,270)
Mənfəət üzrə azadalmalar və güzəştlər	(61,326)
Mənfəət hesabına kompensasiya edilən keçmiş illərin zərəri	(93,654)
Vergidən əvvəlki mənfəət	2 512,747
Mənfəət vergisi xərci	(502,549)
İl üzrə xalis mənfəət	2 010,198
İl üzrə mənfəət və cəmi məcmu gəlir	2 010,198

10 Oktyabr 2023-cü il tarixində Cəmiyyətin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Direktor

Maliyyə meneceri

İlkin kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

(Məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4	Əlavə kapital	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
31 dekabr 2021-ci il tarixinə		440	9 314,874	9 315,314
İl üzrə xalis mənfəət (zərər)		-	2 010,198	2 010,198
Dividend			(1 387,870)	(1 387,870)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə		440	9 937,202	9 937,642

10 Oktyabr 2023-cü il tarixində Cəmiyyətin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Direktor

Maliyyə meneceri

İlkin pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il
Əməliyyat fəaliyyəti	
Vergidən əvvəlki mənfəət	2 512,747
Vergidən əvvəl mənfəəti xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzlaşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər:	
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	673,630
Qeyri-maddi aktivlərin köhnəlməsi	2,741
Dövrüvvə vəsaitlərində dəyişikliklər	
Mal-material ehtiyatlarında artım	(182,743)
Ticarət və digər debitor borclarında azalma	905,692
Dövlət büdcəsinə (vergilər üzrə) azalma	60,745
Kapitallaşdırma üçün digər aktivlərdə artım	(764,726)
Digər aktivlər	-
Ticarət və digər kreditor borclarında azalma	(819,286)
Dövlət büdcəsinə vergi öhdəliklərində artım	10,362
Alınmış avanslarda azalma	(339,575)
Digər öhdəliklər	-
Mənfəət vergisi xərci	(502,549)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilən xalis pul vəsaitləri	1 557,038
İnvestisiya fəaliyyəti	
Əsas vəsaitlərin alınması	(1 117,734)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	(27,410)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilən xalis pul vəsaitləri	(1 145,144)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti	
Dividend	(1 387,870)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə əldə edilən xalis pul vəsaitləri	(1 387,870)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım	(975,977)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri – ilin əvvəlinə	4 030,154
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri – ilin sonuna	3 054,177

10 Oktyabr 2023-cü il tarixində Cəmiyyətin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Direktor

Maliyyə meneceri

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti

“ATLAS ES ” MMC (bundan sonra – “Cəmiyyət”) Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq 08 Yanvar 2003 cü il tarixində 1300116561 qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyata alınmış və Azərbaycan Respublikasının normativ hüquqi aktlarına uyğun olaraq yaradılmışdır.

Cəmiyyət aşağıdakı fəaliyyətlərlə məşğuldur:

- 46901 – İxtisaslaşdırılmamış topdansatış (Əsas fəaliyyət)

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı: AZ1021, BAKI ŞƏHƏRİ SƏBAİL RAYONU, BADAMDAR ŞTQ, BADAMDAR ŞOSSESİ, ev 165

2. Əməliyyat mühiti

Azərbaycan Respublikası neft ixrac edən bir ölkə kimi və neftin dövlət büdcəsinin həcmi, eləcə də dəyəri etibarlı ilə əsas paya sahib olduğu üçün Azərbaycan iqtisadiyyatı neftin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə aslıdır. Bu səbəbdən sözügedən sahənin qiymətlərində yaranan fərqlər iqtisadiyyat üzərində böyük təsirə malikdir və neftin dəyərindəki kəskin dəyişikliklər valyuta dəyərdəndüşməsi, iqtisadiyyat və sənaye sahələrinin inkişafında ləngimələr, həmçinin pul vəsaitlərinin dövriyyəsinə yaranan qeyri-sabitlik kimi bu və ya digər makro-iqtisadi faktorların mövcudluğuna gətirib çıxarır.

2014-cü ilin iyun ayının ortalarından etibarən neftin qiymətində qəfil enmə müşahidə olunmağa başlamışdır və bu birbaşa neft istehsal edən ölkələrə, eləcə də Azərbaycana öz təsirini göstərdi. Qeyd olunan hadisələr də öz növbəsində neft sahəsindəki gəlirlərin və dolayısı ilə illik büdcə gəlirlərinin azalması, neft istehsalatının aşağı enməsi və bu sahədə aparılan əməliyyatların dayandırılması ilə nəticələndi.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı beynəlxalq valyuta bazarında rəqabət qabiliyyətini qoruyub saxlamaq məqsədilə, valyuta siyasətini dəyişərək 21 fevral 2015-ci il tarixli mətbuat bəyanatı ilə Azərbaycan manatının dəyərinin ABŞ dollarına nisbətə 34 % və 21 dekabr 2015-ci il tarixli mətbuat bəyanatı ilə 48 % endirilməsi haqqında qərarını açıqlamdı. Manatın ABŞ dollarına münasibətdə tədricən dəyərdən düşməsi 2016-cı il ərzində davam etmiş və bütövlükdə il üzrə təxminən 23%-ə bərabər olmuşdur.

2017-ci ilin 12 yanvar tarixindən, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı üzən məzənnə sisteminə sərbəst keçid imkanı üçün kommersiya banklarına tətbiq etdiyi 4% məzənnə dəhlizini ləğv etmişdir

01 yanvar 2022-ci il tarixinə ABŞ dollarına nisbətə manatın məzənnəsi 1.70 AZN olmuş və il boyu dəyəri dəyişməz qalmışdır. 2022-ci il ərzində manatın dəyəri sabitləşmiş 31 dekabr 2022-ci il tarixində 1.7000 AZN-ə bərabər olmuşdur.

Neft qiymətlərində dəyişmələr neft və enerji sektorunun maliyyə və likvidlik mövqelərinə əhəmiyyətli dərəcədə təsirini göstərir, bu isə öz növbəsində həmin sahələrə kreditlərin ayrılmasındakı çətinliklərə, həmçinin mövcud borcların ödənilmə qabiliyyətinin aşağı enməsinə gətirib çıxara bilər. Müəssisələrin əməliyyat şəraitinin zəifləməsi rəhbərliyin pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı proqnozlarına, maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə qiymətləndirmə proseslərinə mənfi təsirini göstərməsi də ehtimal olunur. Mümkün əldə edilə bilən məlumatlar əsasında rəhbərlik dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirmələrində gələcək dövrün pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı yenilənmiş təxminlərdən istifadə etmişdir.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Əməliyyat mühiti (davamı)

Makro-iqtisadi amillərin gözlənilən dəyişiklikləri səbəbindən rəhbərlik bu dəyişikliklərin Cəmiyyətin əməliyyatları üzərində təsirini dəqiq qiymətləndirmək və yarana biləcək nəticələrlə bağlı hər hansı bir ölçü götürmək iqtidarında deyil. Rəhbərlik, mövcud şəraitdə Cəmiyyətin fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirlərin görüldüyünü hesab edir.

Ölkədə sahibkarlığın inkişafı, biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması məqsədilə 2018-ci ildə vergi qanunvericiliyinə bir neçə istiqamətdə çox mühüm dəyişikliklər layihəsi hazırlanmış və qanun layihəsi Milli Məclis tərəfindən qəbul edilmişdir. Bunlar sahibkarlığın dəstəklənməsi, vergidən yayınmanın və “kölgə iqtisadiyyatı”nın miqyasının azaldılması, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi, mövcud və yeni veriləcək vergi güzəştlərinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi kimi istiqamətləri əhatə edir.

Vergi qanunvericiliyinə edilmiş ən mühüm dəyişiklik kimi qeyri-neft sektorunun özəl bölməsində çalışan vətəndaşların əməkhaqlarından tutulan vergilər üzrə vergi güzəştlərinin verilməsidir. Dəyişikliyə əsasən aylıq əməkhaqqı 8000 manata qədər olan vətəndaşlar üçün 7 il müddətində gəlir vergisi üzrə 100 faizlik güzəşt verilib, 8000-dən yuxarı olan məbləğdə muzzdlu işlə əlaqədar gəlir əldə edən fiziki şəxslər üzrə işə gəlir vergisi 14 faiz həcmində müəyyənləşdirilib ki, bu da dövlətin sözügedən məsələdə çox böyük fiskal güzəştə getməsi deməkdir.

Rəhbərlik vergi qanunvericiliyinə tətbiq olunan digər dəyişikliklərin Cəmiyyətin ilkin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsirinin olmayacağını hesab edir.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Hazırkı ilkin maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 1 sayılı MHBS “Beynəlxalq Hesabat Standartlarının ilk dəfə tətbiq edilməsi” tələbi ilə dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) keçidin bir hissəsi olaraq hazırlanmışdır. Qeyd olunan ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin prinsiplər, başqa cür göstərilmədiyi hallarda təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinədək bütün dövrlər və həmin tarixdə başa çatan il üzrə Cəmiyyət maliyyə hesabatlarını Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq hazırlamışdır. Həmin tarixə qədərki dövrdə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən Mühasibat prinsipləri və maliyyə hesabatlarının prosedurları MHBS-ə əsasən qəbul olunmuş standartlardan fərqlənmiş və bu məlumatlar 1 sayılı MHBS-ə əsasən Ümumi Qəbul Olunmuş Mühasibat Uçotu Standartı olaraq 01 yanvar 2022-ci il tarixi üçün MHBS-lərin açılış balansını olaraq qəbul edilmişdir.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2022 ildə bitən il üzrə ilk tam müqayisəli maliyyə hesabatını hazırlaması məqsədi daşıyan bitən il üzrə ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında rəhbərlik bütün mövcud MHBS ilə yanaşı artıq qüvvədə olan və ya 31 dekabr 2019-cu ilə kimi qəbul olunması nəzərdə tutulan standart şərtləri tətbiq etmişdir. Bu MHBS-lərə əsasən rəhbərlik Cəmiyyətin ilk tam maliyyə hesabatlarında tətbiq olunacaq uçot siyasəti haqqında mülahizə formalaşdırmışdır. Buna baxmayaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları üçün effektiv olan və ya erkən tətbiqi tövsiyyə olunan MHBS-lərin dəyişəcəyi və ya yeni şərtlərin əlavə ediləcəyi də istisna edilmir. Müvafiq olaraq, həmin illik dövr üçün son uçot prinsipləri maliyyə hesabatlarının tam toplusu hazırlanan zaman müəyyən olunacaq və 31 dekabr 2022 il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları ilə müqayisəli məlumatları təşkil etməzdən əvvəl 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bitən il üzrə ilkin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər tələb edilə bilər.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri(davamı)

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası (davamı)

Bu, 9 sayılı MHBS “Maliyyə Alətləri” və 15 sayılı MHBS “Müştərilərlə bağlanmış Müqavilələr üzrə Gəlirlər”-in tətbiq olunduğu Cəmiyyətin illik maliyyə hesabatlarının ilk dəstidir. Mühüm mühasibat uçotu siyasəti üzrə edilən dəyişikliklər 3 sayılı Qeyddə təsvir edilmişdir

Fasiləsizlik prinsipi

İlkin maliyyə hesabatları Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətini normal şərtlər altında davam etdirəcəyi ehtimalı nəzərə alınaraq hazırlanmışdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, Cəmiyyət yaxın gələcəkdə ləğv olunacağına, habelə fəaliyyətini dayandırmağa və ya Azərbaycan Respublikasının Qanunları və ya normativ aktları əsasında kreditora qarşı müdafiə axtarışına istək və ya ehtiyac olmadan fəaliyyətini davam etdirəcək.

Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyətin gedişində Cəmiyyətin aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olduğu fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir. Bəzi fərdi maliyyə hesabatları standartları, Rəhbərlik tərəfindən Cəmiyyətin davamlılıq prinsipinə dair dəyərləndirmənin aparılması üzrə konkret tələbləri nəzərə alınmalı olan müəyyən məsələləri və daimilik prinsipi ilə əlaqədar bir sıra açıqlamaların hesabatlara daxil edilməsini əhatə edir.

Davamlılıq prinsipi təxminlərin Rəhbərlik tərəfindən dəyərləndirilməsi zamanı naməlum olan gələcək hadisələr və ya şərtlər üzrə müəyyən fərziyyələrin edilməsi vacibdir.

Xarici valyuta köçürmələri

“ATLAS ES ” MMC-nin funksional valyutası AZN-dir, çünki Cəmiyyətin gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi AZN ilə həyata keçirilir.

Xarici valyuta ilə aparılmış əməliyyatlar ilkin olaraq əməliyyat tarixində qüvvədə olan müvafiq məzənnələri istifadə etməklə AZN ilə qeydə alınır.

Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixində qüvvədə olan spot dərəcəsi ilə funksional valyutaya çevrilir.

Monetar aktivlərin funksional valyutada təkrar ölçülməsindən irəli gələn məzənnə gəliri və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Xarici valyuta ilə ilkin maya dəyəri çərçivəsində ölçülən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatlar tarixinə məzənnədən istifadə etməklə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilmiş qeyri-monetar maddələrin çevrilməsindən yaranan gəlir və ya zərər maddənin ədalətli dəyərində dəyişiklik üzrə gəlir və ya zərərdə tanınmasına uyğun olaraq uçota alınır (yəni gəlir və ya zərərin ədalətli dəyəri digər məcmu gəlirdə (“DMG”) və ya mənfəət və ya zərərdə tanınmış maddələr üzrə çevrilmə fərqləri də, müvafiq olaraq, DMG-də və ya mənfəət və ya zərərdə tanınır).

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər*(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)****Xarici valyuta köçürmələri (davamı)**

AZN Azərbaycan Respublikasının ərazisindən kənarında sərbəst dönərli valyuta deyil. Azərbaycan Respublikasının hüdudlarında rəsmi məzənnə gündəlik əsasla Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (“Mərkəzi Bank”) tərəfindən müəyyən edilir. Xarici valyuta ilə əməliyyatlar əməliyyat tarixində rəsmi məzənnə ilə qeydə alınır.

Xarici valyuta ilə qalıqların çevrilməsi üçün istifadə olunmuş rəsmi məzənnə dərəcələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2022-ci il
1 ABŞ dolları / 1 AZN	1.7000
1 Avro / 1 AZN	1.8114

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyat zamanı aktivin satılması üçün alına bilən və ya öhdəliyi köçürmək üçün ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Cəmiyyətin əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya onu maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Cəmiyyət mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

İlkin maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür.:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda mövcud olan (təshih edilməmiş) bazar qiymətləri.
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

İlkin maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Cəmiyyət hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində

Səviyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla maliyyə alətinin ilkin tanındığı məbləğdir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri ayrıca göstərilir və ilkin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

Maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyi, ilk öncə ədalətli dəyerdə, həmçinin əldə edilməsinə və buraxılmasına birbaşa aid olan mənfəət və ya zərər, əməliyyat xərcləri ilə ədalətli dəyerdə olmayan predmet üzrə ölçülür. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda yaranan mənfəət və ya zərər qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya mövcud bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində alınıb satılması nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (“standart şərtlərlə həyata keçirilən” alış və satışlar) Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar müəssisənin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda tanınır.

Maliyyə alətlərinin təsnifatı

1 yanvar 2022-ci il tarixindən, ilkin tanımada maliyyə aktivi amortizasiya dəyərində, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyerdə (“DMGƏD”) ölçülmüş dəyerdə və ya mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyerdə (“MZHƏD”) təsnif edilir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərin hər ikisinə cavab verdikdə və MZHƏD kimi müəyyən edilmədikdə, amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür:

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətlərinin təsnifatı (davamı)

- Müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Maliyyə aktivini aşağıdakı şərtlərin hər ikisini ödədikdə və MZHƏD kimi müəyyən edilmədikdə, DMGƏD-də ölçülür:

- Həm müqavilə üzrə pul axınlarının toplanması və həm də maliyyə aktivlərinin satılması məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Ticarət üçün nəzərdə tutulmayan kapital qoyuluşunun ilkin tanınması zamanı Cəmiyyət ədalətli dəyərdəki sonrakı dəyişiklikləri digər məcmu gəlirdə (DMG) təqdim etməyi seçə bilər. Bu seçim hər bir kapital qoyuluşu üçün ayrıca edilir.

Bununla yanaşı, ilkin tanıma zamanı Cəmiyyət amortizasiya olunmuş dəyərində və ya DMGƏD-də ölçülmə tələblərinə uyğun gələn maliyyə aktivini MZHƏD kimi təsnif edə bilər, o halda ki, bu, meydana çıxacaq uçot uyğunsuzluğunu aradan qaldırsın və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Cəmiyyət maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini qiymətləndirir, çünki bu, biznesin idarə olunması və məlumatların rəhbərliyə təqdim edilməsi üsulunu daha düzgün əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumatlar nəzərə alınır:

- portfel üçün müəyyən edilmiş siyasətlər və məqsədlər, həmin siyasətlərin praktikada tətbiqi, o cümlədən rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsinə, xüsusi faiz dərəcəsi profilinin saxlanmasına, maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırılmasına və ya aktivlərin satışı vasitəsilə pul axınlarının realizasiyasına fokuslanıb-fokuslanmaması;
- portfelin göstəriciləri necə qiymətləndirilir və Cəmiyyətin rəhbərliyinə necə çatdırılır;
- biznes modelinin (və həmin biznes modeli çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) performansına təsir edən risklər və bu risklərin necə idarə olunması;
- biznesin menecerləri necə mükafatlandırılır – məsələn, mükafatlandırma idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərindən və ya toplanmış pul axınlarından asılıdır; və
- əvvəlki dövrlərdə satışların tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbləri və gələcək satış fəaliyyəti barədə gözləntilər. Bununla belə, satış fəaliyyəti barədə məlumat ayrıca deyil, maliyyə aktivlərinin idarə olunması üzrə Cəmiyyətin məqsədinə necə nail olunmasının və pul axınlarının necə realizasiya edilməsinin ümumi qiymətləndirilməsi çərçivəsində nəzərə alınır.

Maliyyə alətlərinin yenidən təsnifi

Maliyyə aktivləri Cəmiyyətin maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün öz biznes modelini dəyişdirdikdən sonra dövr ərzində istisna olmaqla, maliyyə aktivləri ilkin tanınmalarından sonra yenidən təsnifləşdirilmir. Yenidən təsnifat perspektiv təsirə malikdir.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)**Maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi – GKZ üzrə kredit zərəri ehtiyatı**

Cəmiyyət AD və DMGƏD ilə ölçülmüş borc alətləri və kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələri üzrə GKZ-u perspektiv əsasda ölçür. Cəmiyyət GKZ-u ölçür və hər hesabat dövrünə kredit zərəri üzrə ehtiyatı tanıyır. GKZ ölçülməsi: (i) mümkün nəticələrin bir sıra qiymətləndirilməsi ilə təyin olunan qərəzsiz və ehtimallı məbləğini (ii) pul vəsaitlərinin müddət dəyərini və (iii) keçmiş hadisələr, gələcək şərtlər və gələcək şəraitin proqnozları barədə hər bir hesabat dövrünün sonunda qeyri-adekvat xərc və say olmadan mövcud olan bütün məqbul və dəstəklənən məlumatları əks etdirir.

AD ilə ölçülmüş borc vəsaitləri GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri üçün, GKZ üzrə ayrı ehtiyat, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında öhdəlik olaraq tanınır. DMGƏD-də borc alətləri üçün GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla amortizasiya dəyərindəki dəyişiklik, mənfəət və ya zərər və digər qalıq dəyərindəki dəyişiklik isə DMG-də gəlirlər DMGƏD borc alətləri üzrə zərərlər çıxılmaqla tanınır.

Dəyərsizləşmədə “Sadələşdirilmiş yanaşma”

9 sayılı MHBS müəssisələrə ticarət debitor borcları, müqavilə aktivləri və lizinq debitor borcları üçün sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq etməyə imkan verir. Sadələşdirilmiş yanaşma, müəssisələrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artımını müəyyənləşdirmədən bütün bu aktivlər üzrə ömürlük gözlənilən zərərləri tanımağa imkan verir. Müəyyən uçot siyasəti seçilməsinə tətbiq olunur:

- Ticarət debitor borcları və əhəmiyyətli bir maliyyələşdirmə komponenti olmayan müqavilə aktivləri üçün ömürlük gözlənilən zərər ehtiyatını tanımaq tələb olunur (yəni müəssisə həmişə sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq etməlidir).
- Digər ticarət debitor borcları, digər müqavilə aktivləri, əməliyyat lizinqi debitor borcları və maliyyə lizinqi debitor borcları üçün bu, hər bir aktiv növü üçün ayrıca tətbiq oluna bilən uçot siyasəti seçimidir (lakin müəyyən bir növün bütün aktivlərinə aiddir).

İlkin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda GKZ üzrə ehtiyatın təqdim edilməsi

GKZ üzrə zərər ehtiyatları ilkin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aşağıdakı kimi təqdim olunur:

- amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülən maliyyə aktivləri: aktivlərin ümumi qalıq dəyərindən çıxılmaqla;
- kredit öhdəlikləri və maliyyə təminatı müqavilələri: ümumiyyətlə, ehtiyat kimi;
- maliyyə aləti həm çıxarılmış, həm də istifadə edilməmiş komponentdən ibarət olduğu halda və Cəmiyyət, kredit öhdəliyi komponenti üzrə GKZ-ni çıxarılmış komponentdən ayrı olaraq müəyyən edə bilmədiyi halda: Cəmiyyət hər iki komponent üzrə birgə zərər ehtiyatı təqdim edir. Birləşdirilmiş məbləğ yerinə yetirilmiş komponentin ümumi qalıq dəyərindən çıxılmaqla təqdim edilir. Çıxarılmış komponentin ümumi məbləği üzrə zərər ehtiyatının hər hansı bir hissəsi ehtiyat kimi təqdim olunur; və
- DMGƏD-də ölçülən borc alətləri: aktivlərin qalıq məbləği onların ədalətli dəyəri olduğu üçün, heç bir zərər ehtiyatı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır. Bununla yanaşı, zərər ehtiyatı ədalətli dəyər ehtiyatının bir hissəsi kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi

Cəmiyyət bütün praktiki bərpa etmə səylərini tükətdikdə və bərpa etmək üçün ağlabatan bir gözləntinin olmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tamamilə və ya qismən silinir. Silinmələr tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Cəmiyyət, müqaviləyə əsasən ödənilən məbləğləri bərpa etmək istədiyi halda, hələ də icra fəaliyyətinə məruz qalan maliyyə aktivlərini silə bilər, lakin bərpa üçün ağlabatan gözlənti yoxdur.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Cəmiyyət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivini satış üzrə əlavə məhdudlaşdırma qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Nağd pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəniş müddəti üç aydan çox olmayan bankdakı əmanətlər və digər qısamüddətli yüksək likvidli investisiyalar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə uçota alınır. Məhdud qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat üçün pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən silinir. Ödəniş tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi yerinə yetirmək üçün dəyişdirilə və istifadə edilə bilməyən qalıqlar digər uzunmüddətli aktivlərə daxil edilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal və material ehtiyatları, ən aşağı maya dəyəri və xalis satış dəyəri ilə ifadə edilir. Mal və material ehtiyatlarının qiyməti, ehtiyatların ilkin qiymətləndirilmə və satılma ardıcılığı üsulu ilə (İQSA) təyin edilir və birbaşa olaraq satınalma, hasilat, nəqliyyat və emal xərclərini əhatə edir. Mal və material ehtiyatlarının qalığı dəyəri, dəyərinin az olmasından asılı olaraq ya bu mal və material ehtiyatlarının maya dəyərinə əsasən, ya da xalis amortizasiya dəyərinə əsasən qiymətləndirilir. Xalis realizasiya dəyəri ehtiyatların dəyərindən aşağı olduğu təqdirdə, qalığı dəyər xalis satış qiymətinə qədər salınır və artıq məbləğ dərhal məcmu gəlirlər hesabatına daxil edilir.

Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi xərci hazırda ödənilməli və təxirə salınmış vergi xərclərinin vergisini göstərir.

Hal-hazırda ödəniləcək vergi, il üçün vergi tutulan gəlirə əsaslanır. Vergi tutulan gəlir məcmu mənfəət haqqında hesabatda göstərilən xalis mənfəətdən fərqlənir, çünki digər illərdə vergi tutulan və ya tutulan gəlir və ya xərc maddələrini istisna edir və əlavə olaraq heç vaxt vergi tutulmayan və ya çıxılmayan maddələri də istisna edir. Cəmiyyətin cari vergi xərcləri hesabat dövrünün sonunda tətbiq edilmiş və ya qüvvəyə minən vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Təxirə salınmış vergi, maliyyə hesabatlarında aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə vergi tutulan gəlirin hesablanması istifadə olunan müvafiq vergi bazası arasındakı fərqə görə ödənilməli və ya geri qaytarılacağı gözlənilən vergidir və balans öhdəliyi metodundan istifadə edilməklə uçota alınır. Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri ümumiyyətlə bütün vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üçün tanınır və təxirə salınmış vergi aktivləri, tutulan müvəqqəti fərqlərin tətbiq oluna biləcəyi vergi tutulan mənfəətin əldə edilməsi ehtimalı olduğu dərəcədə tanınır. Vergi mənfəətinə və ya uçot mənfəətinə təsir etməyən bir əməliyyatda digər aktiv və öhdəliklərin qudvil və ya ilkin tanınması (müəssisə birləşməsindən başqa) nəticəsində müvəqqəti fərq yaranırsa, bu cür aktiv və öhdəliklər tanınmır.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi(davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və aktivin tam və ya qismən geri qaytarılması üçün vergi tutulan mənfəətin kifayət olacağı ehtimalı azaldılır.

Təxirə salınmış vergi, öhdəliyin geri qaytarılması və ya aktivin xaric edilməsi müddəti ərzində tətbiq olunacağı gözlənilən vergi dərəcələri ilə hesablanır. Təxirə salınmış vergi birbaşa kapitala hesablanmış və ya hesablanmış maddələrlə əlaqəli olmadıqda, mənfəət və zərər hesabatında hesablanır və ya uçota alınır, bu halda təxirə salınmış vergi də kapitalda uçota alınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, xərclər çıxılmaqla, MHBS-a uyğun olaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks olunur, əgər:

- Cəmiyyətin cari mənfəət vergisi aktivlərini cari gəlir vergisi öhdəliklərinə qarşı çıxarmaq üçün qanuni qüvvəyə minmiş bir hüququ vardır; və
- Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və təxirə salınmış gəlir vergisi öhdəliyi eyni vergi orqanı tərəfindən eyni vergi tutulan qurumdan tutulan gəlir vergilərinə aiddir.

Mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasında şirkətlərdən 20% dərəcəsi ilə tutulur, vergi tutulur.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəliyinin tanınması, bu öhdəlik üzrə ödənişlər yerinə yetirildikdə, öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda dayandırılır.

Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borc verəndən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlərlə başqa maliyyə öhdəliyi ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, belə bir mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq qalığı dəyərinə olan fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Kreditor borcları

Kreditor borcları təchizatçılardan mal və ya xidmətlərin yerinə yetirilməsi əvəzində ödənilmiş öhdəliklərdir. Əgər ödəmə öhdəliyi bir il və ya daha az müddətdə ödənilməlidirsə, (yaxud cəmi iş müddətindən artıq deyilsə) kreditor borcları cari öhdəliklər kimi təsnif olunur.

Kreditor borcları effektiv faiz dərəcəsi istifadə edilməklə amortizasiya olunmuş dəyər ilə təqdim edilir.

Faiz hesablanan kreditlər və borclar öhdəlikləri

Bütün kreditlər və borclar əvvəlcə birbaşa əməliyyat xərcləri çıxılmaqla alınan əvəzin ədalətli dəyəri ilə tanınır. İlkin tanınmadan sonra faizli kreditlər və borclar effektiv faiz metodundan istifadə edərək amortizasiya dəyəri ilə ölçülür. Qazanclar və zərərlər öhdəliklərin tanınmaması, habelə amortizasiya prosesində ümumi mənfəət haqqında hesabatda qeyd olunur.

Ehtiyat

Ehtiyatlar Cəmiyyətin keçmiş hadisələr nəticəsində mövcud qanuni və ya konstruktiv öhdəliyi olduqda tanınır və öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi mənfəət ehtiva edən mənbələrin axınının tələb olunacağı və öhdəliyin etibarlı qiymətləndirilməsinin mümkün olacağı ehtimal olunur.

Ehtiyat kimi tanınan məbləğ hesabat dövrünün sonunda mövcud öhdəliyin öhdəliyi ilə əlaqəli risklər və qeyri-müəyyənliklər nəzərə alınmaqla ödənilməsi üçün tələb olunan ən yaxşı qiymətləndirmədir.

Cari öhdəliyi ödəmək üçün hesablanmış pul vəsaitlərinin hərəkəti üçün ehtiyat hesablandıqda, onun balans dəyəri həmin pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəridir (pulun zaman dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olarsa).

Ehtiyatın tənzimlənməsi üçün tələb olunan iqtisadi və ya digər hissənin üçüncü tərəf tərəfindən geri qaytarılacağı gözlənildikdə, nəzərə alınacaq və alınacaq məbləğin etibarlı şəkildə ölçülə biləcəyinə əməli təminat olduqda debitor borcları aktiv kimi tanınır.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliklərinin tanınması yalnız və yalnız Cəmiyyətin öz ödəniş öhdəliyini yerinə yetirdikdə, belə öhdəlik ləğv olunduqda, yaxud müddəti başa çatdıqda dayandırılır. Mövcud maliyyə öhdəliyi tam başqa şərtlərlə eyni kreditorun təqdim etdiyi digər öhdəliklə əvəzlənersə, yaxud mövcud öhdəliyə əhəmiyyətli düzəlişlər edilərsə, belə əvəzləmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Tanınması dayandırılmış maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri ilə öhdəliklər üzrə ödənilmiş və ödəniləcək məbləğlər arasındakı fərq mənfəət və zərər uçotunda tanınır.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivi realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Nizamnamə kapitalı

Nizamnamə kapitalının həcmindəki dəyişikliklərin təsdiqlənməsi illik ümumi yığıncağın qərarı ilə həyata keçirilir.

Gəlir

15 №-li MHBS, müştərilərlə bağlanmış müqavilələr üzrə gəlirlərin uçotu üçün beş addımlıq bir model tətbiq edir. 15 №-li MHBS-a əsasən gəlir, malın və ya xidmətin müştəriyə təhvil verilməsi müqabilində Cəmiyyətin gözlədiyi nəzərə alınan məbləği əks etdirir.

15 №-li MHBS-a əsasən, müştərilərlə bağlanmış müqavilələrdən əldə olunan gəlir, Cəmiyyət vəd edilmiş məhsulu və ya xidməti müştəriyə ötürmək öhdəliyini yerinə yetirdikdə və ya olduqda tanınır. Alıcı məhsul və ya xidmət nəzarəti əldə etdikdə bir məhsul və ya xidmət köçürülür.

Nəzarət təhvilə ya vaxtında, ya da müəyyən bir nöqtədə ötürüldükdə baş verir. Cəmiyyət ilk növbədə zamanla icra öhdəliklərini yerinə yetirir.

Digər gəlir və xərclər

Digər gəlir və xərclər hesablama metoduna əsasında tanınır.

Şərti öhdəliklər və aktivlər

Şərti öhdəliklər maliyyə hesabatlarında tanınmır. İqtisadi mənfəəti özündə cəmləşdirən mənbələrin xaric olma ehtimalı az olduqda, maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlanır.

Şərti aktivlər maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin iqtisadi mənfəətin daxilolma ehtimalı olduqda açıqlanır.

Xərclər

Xərclər funksiya ilə mənfəət və zərər və digər məcmu gəlir haqqında ilkin hesabatda təqdim olunur. Xərclərin xarakterinin təsnifatı Cəmiyyətin bölmə və törəmə şirkətlərinin əməliyyat funksiyalarına əsaslanır.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

İşçilərə verilən müavinətlər

Əmək haqqı Azərbaycan Respublikasının Sosial Müdafiə Fonduna qrantlar, ödənilən illik məzuniyyət və xəstəlik məzuniyyəti, bonuslar və qeyri-pul müavinətləri (məsələn, tibbi xidmətlər) işçilərin müvafiq xidmətlər göstərdikləri ildə hesablanır.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

MHBS-ə uyğun olaraq ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən hesabat dövründə aktivlərin, öhdəliklərin, gəlirlərin, xərclərin və şərti öhdəliklərin açıqlanmasına təsir edən mülahizələr, qiymətləndirmələr və fərziyyələr etməsini tələb edir.

Sahibkarlıq fəaliyyətinə xas olan qeyri-müəyyənliklər nəticəsində MHBS-ə uyğun olaraq ilkin maliyyə hesabatlarında bir çox məqamlar dəqiq ölçülə bilməz, ancaq fərziyyə edilə bilər. Fərziyyələrə MHBS-ə uyğun olaraq ilkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı mövcud olan son məlumatlara əsaslanan mülahizələr daxildir. Bununla birlikdə, mövcud dəyişikliklər və gələcək hadisələr barədə fərziyyələr bazarın dəyişməsi və ya Cəmiyyətin nəzarətindən kənar vəziyyətlər səbəbindən dəyişə bilər. Belə dəyişikliklər baş verdikdə onlar fərziyyələrdə əks olunur.

Ən əhəmiyyətli qiymətləndirmələr əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlmə müddəti, qeyri-maliyyə və maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi, maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, köhnəlmiş səhmlər üçün ehtiyat, vergi və qanuni şərtlər üçün ehtiyat və təxirə salınmış vergitutma ilə əlaqədardır. Faktiki nəticələr bu fərziyyələrdən fərqli ola bilər.

Mühakimə

Cəmiyyətin uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik, MHBS-ə uyğun olaraq əvvəlcədən ilkin maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə ən əhəmiyyətli təsir göstərən qiymətləndirmələrə əlavə olaraq aşağıdakı mühakimələri etmişdir.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Rəhbərlik, Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə işini davam etdirəcəyini güman edir. Bu qərarı qəbul edərkən rəhbərlik Cəmiyyətin cari niyyətlərini və maliyyə vəziyyətini nəzərə aldı. Rəhbərlik, Cəmiyyətin baş ofisindən davamlı dəstək almaqla birgə, yaxın gələcəkdə aktivlərin fasiləsiz fəaliyyətinin davam etdirə biləcəyinə inanır. Bu şərtlər Cəmiyyətin növbəti on iki ay ərzində davamlı olaraq davam edə biləcəyini göstərir.

Əməliyyatların həcmi və Cəmiyyətin debitor borclarını nəzərə alaraq, normal fəaliyyət dövründə aktivlərini reallaşdırma və öhdəliklərini yerinə yetirə biləcəkdir. Bu maliyyə hesabatla, aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərində düzəlişləri, gəlirlər və xərclər barədə məlumatı və maliyyə vəziyyətinin təsnifatı haqqında hesabatı daxil etmə və belə düzəlişlər əhəmiyyətli ola bilər.

Əlaqəli tərəflərin əməliyyatlarının ilkin tanınması

Normal iş dövründə Cəmiyyət əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar həyata keçirir. 9 №-li MHBS maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərinə əsasən ilkin tanınmasını tələb edir. Əməliyyatların bazar və ya bazar olmayan faiz dərəcələri ilə qiymətləndirildiyi və bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar olmadığı müəyyən edilərkən mühakimə tətbiq edilir. Qərar üçün əsas, əlaqəsi olmayan tərəflərlə oxşar əməliyyatlar üçün qiymət və effektiv faiz təhlilləridir.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)**Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti**

Cəmiyyət nəqliyyat, qurğu və avadanlıq obyektlərinin qalan faydalı istifadə müddətini ən azı hər maliyyə ilinin sonunda qiymətləndirir. Gözlənilən əvvəlki hesablamalardan fərqli olarsa, dəyişikliklər 8 №-li “Mühasibat uçotu siyasəti, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər” adlı MHBS-ə uyğun olaraq mühasibat qiymətləndirməsində dəyişiklik kimi uçota alınır. Bu qiymətləndirmələr nəqliyyat, qurğu və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinin miqdarına, həmçinin də mənfəət və zərər hesablarında tanınan köhnəlmə və amortizasiyaya əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət hər hesabat tarixində aktivin dəyərdən düşə biləcəyinə dair hər hansı bir əlamətin olub olmadığını qiymətləndirir. Belə dəyərsizləşmə əlaməti varsa, Cəmiyyət aktivin bərpa edilə bilən dəyərini qiymətləndirir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri, aktivin və ya pul yaradan vahidinin ədalətli dəyərindən satış xərcləri çıxılmaqla olan dəyəri ilə istifadədəki dəyəri arasında ən yüksəyidir və aktiv digər aktivlərdən və ya aktivlər Cəmiyyətdən əhəmiyyətli dərəcədə müstəqil olmayan pul axını yaratmadığı təqdirdə fərqi aktiv üçün müəyyən edilir. Aktivin balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyərindən artıq olduqda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab olunur və bərpa edilə bilən dəyərinə yazılır. Əmlak və avadanlıqların dəyərsizləşməsinin müəyyənləşdirilməsi dəyərsizləşmənin səbəbi, vaxtı və miqdarı daxil olan, lakin bununla məhdudlaşmayan qiymətləndirmələrin istifadəsini əhatə edir.

Dəyərsizləşmə, mövcud rəqabət şəraitindəki dəyişikliklər, sənayedəki artım gözləntiləri, kapital dəyərinin artması, gələcəkdə maliyyələşmə mövcudluğunun dəyişməsi, texnoloji köhnəlmə, xidmətin dayandırılması, cari əvəzetmə xərcləri və dəyərsizləşməni göstərən vəziyyətlərdə olan sair dəyişikliklər kimi bir çox amillərə əsaslanır. Pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləğinin müəyyənləşdirilməsi rəhbərliyin qiymətləndirmələrdən istifadəsini əhatə edir.

İstifadə dəyərini müəyyənləşdirmək üçün istifadə olunan metodlara, Cəmiyyətin pul vəsaitlərini yaradan vahidindən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirməsini və həmçinin həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti hazırkı dəyərini hesablamaq üçün uyğun endirim dərəcəsini seçməsinə tələb edən diskont edilmiş pul axını əsaslı metodlar daxildir. Bu qiymətləndirmələr, o cümlədən istifadə olunan metodologiyalar ədalətli dəyərə və nəticədə nəqliyyat, qurğu və avadanlıqlara olan hər hansı dəyərsizləşmənin miqdarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər. 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il ərzində Cəmiyyət pul vəsaitlərini yaradan vahidin qiymətləndirilməsi əsasında əsas vəsaitlərin qiymətdəndüşmə zərərini tanımadı.

Ticarət və digər debitor borcların və digər aktivlərin dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət, gözlənilən kredit zərəri modelini amortizasiya dəyəri ilə ölçülən maliyyə aktivlərinə tətbiq edir. Ticarət və digər debitor borclar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatlar ömür boyu gözlənilən kredit zərərləri ilə bərabər məbləğdə qiymətləndirilir.

Qismən hərəkətsiz və yararsız mal materiallar üçün ehtiyat

Qismən hərəkətsiz və yararsız mal-materiallar üçün ehtiyatlar Cəmiyyətin mal-materiallarının qiymətləndirilməsinə əsasən hesablanır. Mal-materiallar zədələnsə, yararsız olub satış qiyməti düşərsə, bu halda mal-materialların silgisi vacib olur. Mal-materialların silinməsi, Cəmiyyət rəhbərliyi tərəfindən ilin sonuna olan mal-materialların yararsız hala düşməsi və faydalılığının qiymətləndirilməsi əsasında baş verir.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Cari vergilər

Azərbaycanın vergi sistemi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə məruz qalır və dəyişikliklər tez-tez baş verir. Nəticədə vergi orqanları əməliyyatlara etiraz edə bilər və Cəmiyyət üçün əhəmiyyətli ola biləcək əlavə vergilər, cərimələr və faizlər ilə qiymətləndirilə bilər. Vergi və gömrük orqanları tərəfindən yoxlanış ilindən əvvəlki üç təqvim ili üzrə vergi öhdəlikləri ilə bağlı araşdırmalar aparıla bilər. Müəyyən şərtlərdə təhlil daha uzun müddətləri əhatə edə bilər. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə rəhbərlik müvafiq qanunvericiliyin şərhinin məqsədəuyğun olduğunu və Cəmiyyətin vergi, valyuta və gömrük mövqelərinin davamlı olacağını düşünür.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi

Cari ildə Cəmiyyət Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (bundan sonra MUBSS) və MUBSS-un Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərtləri Komitəsi (bundan sonra BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Cəmiyyətin fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2022-ci il tarixində tamamlanan hesabat dövrlərinə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərtləri qəbul etmişdir. Bu yeni standart və şərtlərin qəbul edilməsi Cəmiyyət mühasibat uçotu siyasətinə, yəni cari və ya əvvəlki illər üzrə hesabat verilən məbləğlərə əhəmiyyətli təsirlər göstərməmişdir.

İlkin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün aşağıdakı standartlara edilmiş düzəlişlərin tətbiqi 01 yanvar 2022-ci il tarixindən başlayan maliyyə ili üçün icbaridir.

- 28 sayılı MUBS -a düzəliş (MHBS 2014-2016 dövrünə illik təkmilləşdirmələr, 2016-cı ilin dekabr ayında dərc edilmişdir.) - Düzəliş, 01 yanvar 2018-ci il tarixindən effektiv olmaqla (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir) aydınlaşdırır ki, orta q şirkət və ya yatırım fondu, sərmayə təşkilatı, pay fondundakı investisiyanın ədalətli dəyərinin qazanc və zərər ölçüsünə əsasən ölçülməsi orta q şirkətdəki hər bir investisiya üçün mümkündür. Dəyişikliklərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.
- 40 sayılı İnvestisiya Əmlaklarının Transferi MUBS-a düzəliş (2016-cı ilin Dekabr ayında dərc edilmişdir .) - Düzəliş, 01 yanvar 2018-ci il tarixindən effektiv olmaqla (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir) aydınlaşdırır ki, İnvestisiya əmlakına və ya əmlakından transfer (Tikilməkdə olanlar da daxildir) yalnız o zaman ola bilər ki, onların istifadə qaydasının dəyişdiyinə dair sübut olsun. Dəyişikliklərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.
- 2 sayılı MHBS Pay Alətləri əsasında Ödəmə Əməliyyatlarının Təsnifləşdirilməsi və Qiymətləndirilməsi standartına (2016-cı ilin iyun ayında dərc edilmişdir.)- 01 yanvar 2018-ci il (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir) tarixinə və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə tətbiq olunacaq dəyişikliklər, pul vəsaitlərilə həyata keçirilən pay alətləri əsasında olan ödənişlərin hesablanmasında hüquqi və qeyri-hüquqi verilmə şərtlərinin, ödəmə mənbəyindən vergi öhdəliklərinin, pay alətləri əsasında əməliyyatların təsnifatının nağd ödənişdən kapitala əsaslı ödənişlərə dəyişməsinin ödəmə sövdələşmələrinin uçotuna olan təsirini, dəyişikliklərin pay alətlərinə əsaslanan ödəmələrin şərtləri üzərindəki təsirini müəyyən edir. Dəyişikliklərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.

4 nömrəli MHBS-a edilmiş 9 sayılı MUBS-un Tətbiqi 4 sayılı Sığorta Müqavilələri adlı MHBS-in tətbiqinə düzəlişlər – 01 yanvar, 2018-ci ildən etibarən və ya həmin tarixdən başlayan illik dövrlərə tətbiq olunan düzəlişlər sığortaçıya 9 sayılı MHBS-in 17 sayılı MHBS-dan əvvəl tətbiq edilməsi zamanı yarana biləcək dəyişiklikləri gəlir və xərc hesabı əvəzinə digər gəlirlər daxilində tanıması seçimini verir.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

- Bundan əlavə, fəaliyyətlərinin əhəmiyyətli hissəsi sığorta ilə bağlı olan şirkətlər müvəqqəti olaraq (2021-ci ilə qədər) 9 sayılı MHBS-in tətbiqindən azaddırlar və 39 sayılı MUBS-un tətbiqinə davam edə bilirlər. Cəmiyyət sığorta müqavilələri dərc etmədiyindən, adı çəkilən dəyişikliklərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.

Yeni şərhlər

- Şərhlər Komitəsi bu qənaətə gəlib ki, valyuta məzənnəsini müəyyənləşdirmək məqsədilə həyata keçirilən əməliyyatın tarixi, vaxtından əvvəl ödənilən qeyri-monetar aktivlər və ya təxirə salınmış vergi öhdəliklərinin ilkin tanınma tarixidir. Vaxtından əvvəl ödənilən çoxsaylı ödənişlər və ya daxilolmalar mövcud olarsa, əməliyyatın tarixi hər bir ödəniş və ya daxilolma üzrə təyin edilir. Şərh 01 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üzrə qüvvədədir. Şərhin Cəmiyyətin maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.
- 22 sayılı BMHŞK – Xarici Valyutada Olan Əməliyyatlar və Əvvəlcədən Ödənişlər barədə Şərh (2016-cı ilin Dekabr ayında dərc olunmuşdur) – 2022 ilin 01 yanvar tarixindən başlayan dövrlərə tətbiq edilməli olan şərhə əsasən (daha tez tətbiq olunmasına da icazə verilir), xarici valyutada əvvəlcədən alınmış və ya ödənilmiş məbləğ üçün kurs qeyri-maddi aktiv və ya öhdəliyin tanındığı tarixə olan kurs olaraq hesablanmalıdır. Şərhin Cəmiyyətin maliyyə hesabatları üzərində heç bir təsiri aşkar olunmamışdır.
- 23 sayılı BMHŞK – Gəlir Vergisinin Tanınması Zamanı Qeyri-müəyyənlik (2017-ci ilin iyun ayında dərc edilmişdir) – 01 yanvar, 2019-cu il tarixindən başlayan dövrlərdə tətbiq edilməli olan şərh, 12 sayılı MUBS-a uyğun olaraq gəlir vergisinin tanınması zamanı yaranan qeyri-müəyyənlikləri, xüsusən də (i) qeyri-müəyyən vergi uçotlarının ayrıca aparılması;
- (ii) vergi orqanlarının yoxlamaları üçün ilkin fərziyyələrin yaradılması; (iii) vergiyə tabe tutulan mənfəətin (xərcin) təyin olunması, vergi bazasının istifadə edilməmiş vergi itkilərinin, vergi kreditlərinin və vergi dərəcələrinin təyin olunması və (iv) fakt və şəraitlə bağlı dəyişikliklərin təsir sahələrində məsləhətlər verir. Şərhin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əsaslı təsiri gözlənilmir.

Yeni standartlar

Cəmiyyət Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası (MUBSS) tərəfindən dərc edilən və cari hesabat dövrü üçün icbari hesab olunan yeni və ya düzəliş edilmiş Mühasibat Uçotu Standartları və Şərhlərini tətbiq etmişdir. İcbari olmayan Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları və Şərhlərinin erkən tətbiqi nəzərdə tutulmamışdır.

Aşağıda qeyd edilən Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları və Şərhləri Cəmiyyət üçün daha uyğun hesab edilir:

9 sayılı MHBS Maliyyə Alətləri

Cəmiyyət 9 sayılı MHBS –ni 01 yanvar 2018 –ci il tarixindən tətbiq edir. Sözügedən standart maliyyə aktivləri üçün yeni təsnifat və ölçmə modelləri təqdim etmişdir. Müqaviləli pul vəsaitlərinin yığılı məqsədilə formalaşdırılan biznes modeli daxilində saxlanılan və yalnız əsas və faiz məbləğlərindən ibarət olan maliyyə aktivləri amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülməlidir.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

9 sayılı MHBS Maliyyə Alətləri (davamı)

İnvestisiya borc müqavilələri pul vəsaitlərinin yığılı, eləcə də aktivin ədalətli dəyərlə satışı hərəyə keçirilməsi məqsədilə formalaşdırılan biznes modeli daxilində saxlanılan və yalnız əsas və faiz məbləğlərindən ibarət olan maliyyə aktivi kimi ədalətli dəyərlə ölçülməlidir. Bütün digər maliyyə aktivləri, Cəmiyyət ilkin tanınma zamanı kapital alətlərindən yaranan gəlir və xərcləri (ticarət müqaviləsi olmayan və yaxud şərti halda müəssisə birləşməsində tanınan) digər məcmu gəlirdə tanımağı dəyişdirilməz olaraq seçmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərər hesabatında ədalətli dəyərdə ölçülür.

Bu tələblərə baxmayaraq, maliyyə aktivi mühasibat uyğunsuzluğunun təsirini azaltmaq və ya aradan qaldırmaq üçün dəyişdirilməz olaraq ədalətli dəyərlə mənfəət və ya zərər hesabatında tanınma bilər. Standart mənfəət və ya zərər hesabatında ədalətli dəyərlə təqdim olunan maliyyə öhdəlikləri üçün ədalətli dəyərdəki dəyişikliklərin Cəmiyyətin öz kredit riskinə aid olan hissəsini (Mühasibat uçotunda uyğunsuzluq yaranmadığı təqdirdə) Digər Məcmu Gəlir Hesabatında tanımağı tələb edir.

15 sayılı MHBS “Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər”

Cəmiyyət 15 sayılı MHBS-i 01 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edir. Bu standart gəlirlərin tanınması üçün vahid bir model təqdim edir. Standartın əsas prinsipinə görə müəssisə mal və ya xidmətlərin təqdim edilməsi və yaxud ötürülməsi zamanı müəssisənin sözügedən mal və ya xidmətlər müqabilində tabe tutulduğu məbləğdə gəlirləri təqdim etməlidir.

Standart, əməliyyat dəyərinin təyin edilməsi prinsipinə əsaslanan ölçülmə metodu ilə müqavilə əsaslı gəlir tanınması modelini təqdim edir. Bu standartta əsasən gəlirlərin tanınma siyasəti növbəti mühasibat uçotu qeydlərində ətraflı izah edilmişdir. Kredit riskləri gəlirə qarşı düzəliş şəklində deyil, xərc kimi ayrıca təqdim olunur.

Müştərilərlə olan müqavilələr müqavilənin icrası ilə müştərinin ödəməsi arasındakı əlaqələrdən asılı olaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müqavilə öhdəliyi, müqavilə aktivi və yaxud kreditor borclar kimi təqdim olunur. Müştərinin əldə olunması və müqavilənin yerinə yetirilməsi üçün çəkilən xərclər müəyyən meyarlara əsaslanaraq aktiv kimi kapitallaşdırıla və müqavilə müddətində amortizasiya edilə bilər.

Dərc olunmuş, lakin hazırda qəbul olunmamış standartlar və şərhlər

Dərc olunmuş, lakin tətbiqi hələ də icbari olmayan yeni və ya dəyişdirilmiş Mühasibat Uçotu Standartlarınının 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan illik hesabat dövrü üçün Cəmiyyət tərəfindən erkən tətbiqi hərəyə keçirilməmişdir. Yeni və ya dəyişdirilmiş Mühasibat Uçotu Standartlarınının və şərhlərinin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına daha çox ehtimal olunan təsirinin qiymətləndirməsi aşağıda qeyd olunmuşdur.

16 sayılı MHBS “Lizinqlər”

Standart illik hesabat dövrləri üçün 01 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən qüvvəyə minib. Standart 17 sayılı MUBS “Lizinqlər” standartını əvəz edir və icarəçi üçün əməliyyat lizinqi və maliyyə lizinqlərinin təsnifatının aradan qaldırılmasını nəzərdə tutur. İstisna hallar nəzərə alınmaqla, istifadə hüququ aktivi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda kapitallaşdırılır və gələcəkdə mütləq şəkildə ödənilməsi nəzərdə tutulan məbləğlərin indiki dəyəri ilə hesablanır. İstisnalar 12 ay və ya daha az müddət üçün nəzərdə tutulan, eləcə də daha aşağı dəyərdə olan aktivlərin (şəxsi istifadə üçün nəzərdə tutulan kompüter və kiçik mebellər) lizinqlərini əhatə edərək mühasibat uçotu siyasətinin seçimi kimi müəssisəyə “istifadə hüququ aktivi” yaratmaqla və ya birbaşa xərcə silməklə tanınmaya icazə verir. Kapitallaşdırılmış lizinqə uyğun ilkin lizinq ödənişləri, lizinq üzrə alınmış avanslar, başlanğıc və birbaşa xərclər və istənilən bərpa, təxirə salınma və ya sökülmə xərcləri öhdəlik kimi tanınacaqdır.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi (davamı)

Dərc olunmuş, lakin hazırda qəbul olunmamış standartlar və şərtlər (davamı)

16 sayılı MHBS “Lizinqlər” (davamı)

Düzxətli icarə lizinqi xərcləri icarə olunan aktivdə köhnəlmə xərcləri (əməliyyat xərcləri daxil olmaqla) və lizinq öhdəliyində tanınan faiz xərcləri (maliyyə xərcləri ilə birlikdə) ilə əvəz ediləcək.Lizinqin ilkin mərhələlərində 16 sayılı MHBS altında lizinqlə əlaqəli xərclər 17 sayılı MUBS altında tanınan lizinq xərcləri ilə müqayisədə daha çox olacaqdır.

Bununla yanaşı, EBITDA (Faiz,Vergi, Köhnəlmə və Amortizasiyadan öncəki gəlir) nəticələri təkmilləşərək əməliyyat xərclərini faiz xərcləri və 16 sayılı MUBS altında mənfəət və zərərdəki köhnəlmə xərcləri ilə əvəz edəcəkdir.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatə əsasən lizinq ödənişləri əsas (maliyyə əməliyyatları) və faiz məbləğləri (həm əməliyyat həm də maliyyə əməliyyatları) olmaqla iki qrupda təsnifləndiriləcəkdir. İcarədarlar üçün bu standart uçot qaydalarına dair əsaslı dəyişiklik təqdim etmir. Cəmiyyət bu standartı 01 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən tətbiq edəcək, lakin onun tətbiq edilməsinin maliyyə hesabatlarına təsiri hal-hazırda Cəmiyyət tərəfindən qiymətləndirilməmişdir.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borclarının siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	2 103,036
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	2 103,036

7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3 054,177	4 030,154
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3 054,177	4 030,154

8. Ticarət və kreditör borcları

Ticarət və kreditör borclarının siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Ticarət və digər kreditör borcları	347,394	1 166,680
Cəmi ticarət və kreditör borcları	347,394	1 166,680

9. Gəlirlər

Gəlirlərin siyahısı aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2022-ci il
Malların təqdim edilməsindən gəlir	6 409,090
Cəmi gəlirlər	6 409,090

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22

10. Ümumi və inzibati xərclər

İnzibati xərclərin siyahısı aşağıdakı kimidir

	31 dekabr 2022-ci il
Bank xidmətləri üzrə xərclər	(44,451)
Əmək haqqı	(2 551,422)
Sosial sığorta haqqları	(420,228)
Xammal və materiallar	(383,491)
Məhn dəyəri	(1 026,586)
İcarə haqqı	(41,860)
Ezamiyyə xərcləri	(12,730)
Enerji xərcləri	(12,328)
Qaz xərcləri	(695)
Yanacaq xərcləri	(57,733)
Su və kanalizasiya xərcləri	(3,358)
Rabitə xərcləri	(15,997)
Reklam xərcləri	(16,246)
Bilavasitə malların təqdim edilməsi ilə bağlı sair xərclər	(275,222)
Ümitsiz borclar	(9,626)
Amortizasiya xərcləri	(676,371)
Sığorta üzrə xərclər	(61,235)
Təmir xərcləri	(101,193)
Nəqliyyat xərcləri	(135,949)
Sair xərclər	(2,110)
Gəlirdən çıxılan vergilər və yığımlar	(27,025)
Cəmi inzibati xərclər	(5 875,856)

11. Əlaqəli tərəflər ilə əməliyyatlar

Əlaqəli tərəflər 24 №-li “Əlaqəli tərəflərin açıqlamaları” adlı MHBS-də müəyyən edilmişdir. Bir tərəfin digər tərəfə nəzarət etmək qabiliyyətinə malik olduğu, ümumi nəzarət altında olduğu və ya əhəmiyyətli təsir göstərə biləcəyi və ya maliyyə və əməliyyat qərarları qəbul edərkən qarşı tərəfi birlikdə idarə etməsi halında, bir qayda olaraq, tərəflər əlaqəli sayılır. Hər mümkün əlaqəli tərəfi nəzərdən keçirərkən münasibətlərin mahiyyəti nəzərə alınır, nəinki onların hüquqi forması. Müəssisə, əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatlar və ödənilməmiş qalıqlar, o cümlədən öhdəliklər ilə bağlı 24 sayılı MUBS-un 18-ci bəndində açıqlama tələblərindən aşağıdakı hallarda azad edilmişdir:

- Nəzarəti və ya müştərək nəzarəti və ya hesabatlı bir təşkilat üzərində əhəmiyyətli təsiri olan hökumət; həmçinin
- Eyni hökumətin nəzarəti və ya birgə nəzarəti və ya həm hesabatlı, həm də digər təşkilata əhəmiyyətli təsiri olduğu üçün əlaqəli tərəf olan digər bir təşkilat.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Cəmiyyətə dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir. Cəmiyyətin kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ticarət və digər debitor borclarıdır.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Pul vəsaiti və pul vəsaitinin ekvivalentləri	3 054,177	4 030,154
Ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	2 103,036
Cəmi maksimal kredit riski	4 251,521	6 133,190

Cəmiyyət pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Cəmiyyət hesablarını saxladığı bankların statusuna daim nəzarət edir. Cəmiyyət özəl sektorda fəaliyyət göstərən müştərilər və əlaqəli olmayan digər üçüncü şəxslərlə ticarət balansından yaranan kredit riskini onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldır. Dəyərsizləşmə üzrə tələb iri müştərilər üçün hər hesabat tarixində fərdi əsasla təhlil edilir. Əlavə olaraq, bir çox xırda debitor borcları oxşar qruplara qruplaşdırılıb məcmu şəkildə dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Hesablama faktiki hesablanmış ilkin məlumatlara əsaslanır. Hesabat tarixində kredit riskinə məruz qalmanın maksimal dərəcəsi maliyyə aktivlərinin hər sinfinin balans dəyəridir. Cəmiyyət təminat kimi girov saxlamır

Cəmiyyətin rəhbərliyi hesab edir ki, gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borcları üçün ilkin hazırkı maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə Cəmiyyət mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmır.

Maliyyə riski amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Cəmiyyət alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri nəticəsində yaranan bazar riskləri ilə üzləşir. Qiymətlərdəki dəyişikliklərdən asılı olaraq bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Cəmiyyətin ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Cəmiyyətin maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Cəmiyyətin əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. Maliyyə riskinin vacib komponentləri likvidlik riski, xarici valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və kredit riskidir.

Valyuta riski

Cəmiyyət fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyutalar üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Valyuta riski valyuta məzənnələrinin dəyişməsi səbəbindən maliyyə alətinin dəyərinin dəyişməsi riski kimi müəyyən edilir. Aşağıdakı cədvəldə əsas menecerlər tərəfindən təhlil olunmuş hesabatlara əsasən valyuta riskləri əks olunur.

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Valyuta riski(davamı)

Cəmiyyətin xarici valyuta məzənnə dəyişikliyi riskinə məruz qalma vəziyyəti 31 dekabr 2022-ci il tarixinə aşağıda göstərilmişdir:

	AZN	ABŞ dolları	Avro	Digər	31 dekabr 2022-ci il
Maliyyə aktivləri					
Ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	-	-	-	1 197,344
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3 054,177	-	-	-	3 054,177
Cəmi maliyyə aktivləri	4 251,521	-	-	-	4 251,521
Maliyyə öhdəlikləri					
Ticarət və digər kreditör borcları	347,394	-	-	-	347,394
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	347,394	-	-	-	347,394
Açıq balans vəziyyəti	3 904,127	-	-	-	3 904,127

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski

Likvidlik riski, Cəmiyyətin ödəmə müddətində maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Cəmiyyətin likvidliyin idarə edilməsinə dair yanaşması, qəbul olunmayan itkilərə yol vermədən və ya Cəmiyyətin nüfuzuna zərər vurmadan, risklərdən asılı olaraq həmişə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər likvidliyə malik olmasını təmin etməkdir.

Cəmiyyət, proqnoz və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətini davamlı şəkildə izləməklə və maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə profillərini uyğunlaşdırmaqla adekvat pul vəsaitləri və borc öhdəliklərini saxlayaraq likvidlik riskini idarə edir.

Cəmiyyət, hər ay Cəmiyyətin gözlənilən əməliyyat xərclərini, maliyyə öhdəlikləri və investisiya fəaliyyətlərini maliyyələşdirmək üçün tələb olunan pula malik olduğunu təsdiqləyən maliyyə planı hazırlayır. Cəmiyyət, ticarət kreditor öhdəlikləri ilə bağlı standart ödəniş dövrlərini hazırlayır və tədarükçülərə və podratçılara olan ödənişlərin vaxtında həyata keçirilməsinə nəzarət edir.

Aşağıdakı cədvəllərdə faiz ödənişləri də daxil olmaqla müqavilə üzrə diskont edilməmiş ödənişlər əsasında Cəmiyyətin maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ödəmə müddəti əks olunur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə ödəmə müddətlərinə görə təhlil aşağıda göstərilir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya dək	3 aydan 1 ilə dək	1 ildən 5 ilə dək	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri						
Ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	-	-	-	-	1 197,344
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3 054,177	-	-	-	-	3 054,177
Cəmi maliyyə aktivləri	4 251,521	-	-	-	-	4 251,521
Maliyyə öhdəlikləri						
Ticarət və digər kreditor borcları	347,394	-	-	-	-	347,394
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	347,394	-	-	-	-	347,394
Likvidlik aralığı	3 904,127	-	-	-	-	3 904,127
Yığılmış likvidlik aralığı	3 904,127	-	-	-	-	3 904,127

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27

12. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski(davamı)

Coğrafi risk konsentrasiyaları

Aktivlər, öhdəliklər və borc öhdəlikləri qarşı tərəfin yerləşdiyi ölkəyə əsaslanır. Azərbaycan Respublikasında yerləşən tərəfdaşların şirkətləri ilə həqiqətən üstün olan qalıqlar "Azərbaycan Respublikası" sütununa daxil edilmişdir. Nağd pul, qiymətli metallar və binalar və avadanlıqlar fiziki olduqları ölkədən asılı olaraq ayrılıb.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Cəmiyyətin maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi cəmlənməsi aşağıda göstərilmişdir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	İƏİT ölkələrindən başqa digər ölkələr	31 dekabr 2022 Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	-	-	1 197,344
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3 054,177	-	-	3 054,177
Cəmi maliyyə aktivləri	4 251,521	-	-	4 251,521
Maliyyə öhdəlikləri				
Ticarət və digər kreditor borcları	347,394	-	-	347,394
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	347,394	-	-	347,394
XALIS MÖVQE	3 904,127	-	-	3 904,127

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər*(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)***12. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri**

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri məcburi satış və ya ləğvetmə halları istisna olmaqla maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyatda alətin dəyişdirilə biləcəyi məbləğə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri, mövcud bazar məlumatları və müvafiq qiymətləndirmə metodologiyasından istifadə etməklə Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilmişdir. Bununla yanaşı, bazar məlumatlarını şərh etmək üçün təxmin edilən ədalətli dəyəri müəyyən etmək üçün mühakimə tələb olunur. Rəhbərlik maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edib.

Aşağıda ilkin maliyyə hesabatlarında əks olunan Cəmiyyətin maliyyə alətlərinin balans dəyəri və ədalətli dəyəri sinifləri ilə müqayisə edilir.

31 dekabr 2022	Qalıq dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3 054,177	3 054,177
Ticarət və digər debitor borcları	1 197,344	1 197,344
Ticarət və digər kreditor borcları	347,394	347,394

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyərlə ölçülməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyələrinə görə təhlil edilir, buna görə hər ədalətli dəyərin ölçülməsi aşağıda təsnif edilir:

Ədalətli dəyərin ölçülməsi							
Maliyyə alətlərinin təsnifatı	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda təklif olunan qiymətlər (Səviyyə 1)			Əhəmiyyətli dərəcədə müşahidə edilən (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli dərəcədə müşahidə edilməyən (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər							
Ticarət və digər debitor borcları	Amortizasiya olunmuş maya dəyər	31 dekabr 2022-ci il	1 197,344	-	-	1 197,344	
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	Amortizasiya olunmuş maya dəyər	31 dekabr 2022-ci il	3 054,177	-	-	3 054,177	
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər							
Ticarət və digər kreditor borcları	Amortizasiya olunmuş maya dəyər	31 dekabr 2022-ci il	347,394	-	-	347,394	

İlkin maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

MHBS-in İlk Dəfə Tətbiq Edilməsi

Hazırkı İlkin Xüsusi Məqsədli Maliyyə Hesabatları Cəmiyyətin MHBS-ə uyğun hazırlanmış ilk illik İlkin Xüsusi Məqsədli Maliyyə Hesabatıdır. Cəmiyyətin MHBS-ə keçid tarixi 01 yanvar 2018-ci il hesab edilir. Bəzi istisna hallarına görə MHBS, 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə qüvvədə olan standartların və şərtlərin retrospektiv tətbiqini tələb edir. Bu versiya 01 yanvar 2018-ci il tarixində MHBS-ə uyğun açılış balansı hazırlanıqda və ilk dəfə MHBS-ə uyğun İlkin Xüsusi Məqsədli Maliyyə Hesabatlarının hazırlandığı tarixdən sonrakı dövr ərzində tətbiq edilmişdir. Hazırkı İlkin Xüsusi Məqsədli Maliyyə Hesabatlarının hazırlanması zamanı Cəmiyyət məcburi istisnalar tətbiq etmişdir:

- a) **Hedcinq mühasibatlığının istisnası.** Cəmiyyət Hedcinq mühasibatlığı tətbiq etmir.
- b) **Təxminlərin istisnası.** MHBS-ə əsasən 01 yanvar 2018 və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə fərziyyələr həmin tarixə, bu cür fərziyyələrin öncəki ümumi qəbul olunmuş mühasibat uçotu prinsiplərinə əsasən edilməsini tələb edən ümumi qəbul olunmuş mühasibat uçotu prinsiplərinə əsaslanan fərziyyələrin davamıdır.
- c) Bu qeydlər Cəmiyyət tərəfindən 01 yanvar 2018-ci il tarixinə Azərbaycan Respublikasının Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına (MMUS) əsasən hazırlanmış İlkin Xüsusi Məqsədli Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabatına və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə hazırlanmış İlkin Xüsusi Məqsədli Maliyyə Hesabatlarına edilmiş əhəmiyyətli düzəlişləri izah edir.

13. Hesabat dövründən sonrakı hadisələr

Hesabat dövründən sonra açıqlanma üçün heç bir vacib əməliyyat qeydə alınmamışdır.